

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย
ข้อมูล ณ วันที่ 11 เดือนกรกฎาคม พ.ศ.2568

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

1. ชื่อ-สกุล นางเพ็ญพร คำหงษ์
2. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ 97 ม. 5 ตำบลโพหนอง อำเภอโพนทอง จังหวัดหนองคาย
โทรศัพท์ 086-071-9655 Facebook เพ็ญพร คำหงษ์
3. เกิด พ.ศ. 2512 ปัจจุบันอายุ 56 ปี
4. สถานภาพ ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง
5. ระดับการศึกษา ประถมศึกษา
6. อาชีพปัจจุบัน
 - ☒ 6.1 ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว
 - ☐ 6.2 ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร
ระบุ.....
7. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร 526,500 บาท/ปี
8. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ. 2568

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

1. สินค้าหลัก เกษตรผสมผสาน
2. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน 1 แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย
 - 2.1. แปลงเรียนรู้ เกษตรผสมผสาน

3. ฐานเรียนรู้ จำนวน 5 ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

3.1. ฐานเรียนรู้ การปลูกผัก

3.2. ฐานเรียนรู้ การเลี้ยงวัว

3.3. ฐานเรียนรู้ ด้านประมง

5

3.4. ฐานเรียนรู้ การทำปุ๋ยอินทรีย์

4. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน 6 หลักสูตร ประกอบด้วย

4.1. หลักสูตรหลัก จำนวน 1 หลักสูตร ประกอบด้วย

- 1) การปลูกผักปลอดภัยและได้มาตรฐาน (GAP) ประกอบด้วยวิชาการเรียนรู้
 - วิชาการปลูกผักในโรงเรือน
 - วิชาการเตรียมดิน ปลูกผักและการทำปุ๋ยหมัก
 - การปลูกผักปลอดภัย ฯ และได้รับรองมาตรฐาน (GAP)

4.2. หลักสูตรบังคับ จำนวน 3 หลักสูตร ประกอบด้วย

- 1) เศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรผสมผสาน ประกอบด้วยวิชาการเรียนรู้
 - หลักเศรษฐกิจพอเพียง
 - ทฤษฎีใหม่
 - ไร่นาสวนผสม
 - เกษตรผสมผสาน

4.3. หลักสูตรเสริม จำนวน 3 หลักสูตร ประกอบด้วย

- 1) การป้องกันกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสาน
- 1) การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ/ น้ำหมักชีวภาพ
- 2) การทำบัญชีครัวเรือน

4.4. หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุมานจำนวน 1 หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

- 1) การปลูกผักปลอดภัยและได้มาตรฐาน (GAP) ประกอบด้วยวิชาการเรียนรู้

ในบรรดาหลักสูตรมากมายของศูนย์แห่งนี้ มีหนึ่งหลักสูตรที่ผู้มาเยือนทุกคนมักพูดถึงเป็นพิเศษ นั่นคือ “การปลูกผักปลอดภัยและได้มาตรฐาน (GAP)” วัตถุประสงค์ของหลักสูตรนี้ชัดเจน — เพื่อให้เกษตรกรและผู้สนใจสามารถผลิตผักที่ปลอดภัยต่อผู้บริโภค มีคุณภาพตรงตามมาตรฐานตลาด และสร้างรายได้อย่างมั่นคง

เนื้อหาของหลักสูตร

ผู้เข้าอบรมจะได้เรียนรู้ตั้งแต่ขั้นพื้นฐานไปจนถึงการจัดการเชิงลึก เช่น

การวางแผนการปลูกแบบหมุนเวียนเพื่อลดปัญหาโรคและแมลง

การใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพและการติดตั้งระบบน้ำหยด

เทคนิคการควบคุมศัตรูพืชโดยใช้วิธีชีวภาพและสารสกัดจากธรรมชาติ

การจัดการเก็บเกี่ยว ล้าง และบรรจุเพื่อรักษาคุณภาพตามมาตรฐาน GAP

รูปแบบการถ่ายทอดความรู้

ไม่ได้สอนเพียงในห้องเรียน แต่ใช้วิธี "เรียนรู้จากการลงมือทำจริง" ผู้เข้าร่วมจะได้เดินลงแปลงผัก สังเกตสภาพต้นพืช ทำปุ๋ยหมัก ทุกขั้นตอนมีการสาธิตโดยเกษตรกรต้นแบบ พร้อมเล่าเคล็ดลับจากประสบการณ์

จริงที่ไม่อยู่ในตำรา ท้ายการอบรมยังมีการให้ผู้เข้าร่วมทดลองเก็บเกี่ยวและคัดคุณภาพผัก ก่อนจะส่งขายให้พ่อค้าจริง ๆ เพื่อให้เข้าใจทั้งระบบการผลิตและการตลาด

5. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมจัดทำแผนอย่างละเอียด)

นางเพ็ญพร คำหงส์ ประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย ได้ทำหน้าที่เป็นกำลังสำคัญในเวทีระดับจังหวัด ในฐานะสมาชิกสภาเกษตรจังหวัด และคณะกรรมการเชื่อมโยงเครือข่าย ศพก. และแปลงใหญ่ โดยมีส่วนร่วมอย่างจริงจังในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด โดยเริ่มจากการเข้าร่วมประชุมหารือร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและภาคีเครือข่าย เพื่อร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันของภาคการเกษตรในพื้นที่ ตลอดจนระบุปัญหา ความต้องการ และศักยภาพของเกษตรกรอย่างรอบด้าน ด้วยการนำเสนอข้อมูลในเวทีประชุมไม่ได้เป็นเพียงสถิติหรือรายงานเชิงเอกสาร แต่เป็นข้อมูลจากภาคสนามจริง ซึ่งรวบรวมจากเครือข่าย ศพก. แปลงใหญ่ และฐานเรียนรู้ต่าง ๆ ในพื้นที่ อันสะท้อนเสียงของเกษตรกรตัวจริง พร้อมด้วยข้อเสนอเชิงปฏิบัติที่สามารถนำไปใช้ได้ทันที

6. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผน ๆ อย่างไรบ้าง ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แนบแผนฯ)

ชื่อเกษตรกรต้นแบบ นางเพ็ญพร คำหงษ์ สินค้าหลัก ผัก และประมง
จุดเด่น 1.การผลิตผักปลอดภัย 2.การเกษตรผสมผสาน

[illegible][illegible]

- คัดเลือก/รับรองศูนย์เครือข่าย										13							
- วิเคราะห์ศูนย์เครือข่าย										13							
- ปรับปรุง/พัฒนา ฯลฯ																	
๒.๕ คณะกรรมการ ศพก.				4,000													
ประชุมคณะกรรมการ ศพก.	4	ครั้ง							17	13							
ติดตามผลการเปลี่ยนแปลงหลังผ่าน																	
การถ่ายทอดเทคโนโลยี																	
๓. การให้บริการของ ศพก.																	
๓.๑ การให้บริการข้อมูล ข่าวสาร	12	ครั้ง															
๓.๒ การให้บริการด้านการเกษตร	12	ครั้ง															
๓.๓ Field Day	1	ครั้ง															
- เตรียมการก่อนจัดงาน																	
* ประชาสัมพันธ์																	
* เตรียมสถานที่/วัสดุอุปกรณ์																	
* เตรียมเกษตรกร																	
* นิทรรศการ																	
* ประสานการสนับสนุนหน่วยงานภาคี																	
- ดำเนินงานจัดงาน																	
- สรุปผล																	
๓.๔ การแก้ปัญหาและรับเรื่องร้องเรียน																	
๔. การอบรมเกษตรกร																	
- การอบรมเกษตรกรผู้นำตามหลักสูตรและแผนการเรียนรู้ของ ศพก. ตลอดจนผู้ผลิตตามแนวทางโรงเรียนเกษตรกร	๓	ครั้ง								3							
- สรุปผลการอบรม																	
๕. พัฒนาทีมงาน																	
- การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาตนเองและสมาชิก																	
๖. ติดตามประเมินผลและรายงาน																	
๖.๑ การรายงานความก้าวหน้า																	

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

1. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

1.1. แรงบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

1) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

เริ่มจากการพบปัญหาการทำเกษตรแบบดั้งเดิม ทั้งต้นทุนสูง ผลผลิตไม่แน่นอน และสภาพดินเสื่อมโทรม จึงมุ่งหาวิธีแก้ไขอย่างยั่งยืน ได้มีโอกาสเข้าร่วมอบรมและศึกษาดูงานจากหน่วยงานภาครัฐและเกษตรกรต้นแบบ ทำให้เห็นว่าการใช้หลักวิชาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุน และฟื้นฟูดินได้จริง จึงเกิดแรงบันดาลใจที่จะนำความรู้เหล่านี้มาประยุกต์ใช้ในพื้นที่ของตนเอง พร้อมถ่ายทอดต่อให้เพื่อนเกษตรกร เพื่อสร้างความมั่นคงและยั่งยืนในอาชีพ

2) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

การทำเกษตรแบบเดิมประสบกับหลายปัญหา เช่น ต้นทุนการผลิตสูงจากการใช้ปุ๋ยและสารเคมีมากเกินไป ผลผลิตไม่สม่ำเสมอเพราะสภาพอากาศแปรปรวน ดินเสื่อมโทรม น้ำขาดแคลน และการระบาดของโรคและแมลงที่ควบคุมได้ยาก อีกทั้งราคาผลผลิตผันผวน ทำให้รายได้ไม่มั่นคง ปัญหาเหล่านี้ผลักดันให้ต้องหาทางออกด้วยการใช้หลักวิชาการและเทคโนโลยี เช่น การปรับปรุงดิน การใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้ระบบตรวจวัดสภาพแวดล้อม และการเลือกพันธุ์ที่เหมาะสม เพื่อเพิ่มผลผลิต ลดต้นทุน และสร้างความยั่งยืน

1.2. รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

1) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง)

- 1.1) สำรวจและวิเคราะห์ปัญหา – ตรวจสอบสภาพดิน น้ำ พืช และปัญหาที่ต้องแก้ไข
- 1.2) เลือกเทคโนโลยีที่เหมาะสม – ศึกษาจากแหล่งความรู้และคัดเลือกวิธีที่ตอบโจทย์
- 1.3) ทดลองและปรับปรุง – ใช้ในพื้นที่นำร่อง ปรับให้เหมาะสมกับสภาพแปลง
- 1.4) ขยายผลและถ่ายทอด – ใช้ทั่วพื้นที่ และแบ่งปันความรู้ให้เกษตรกรอื่น

2) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

- 2.1) การติดตั้งระบบน้ำอัตโนมัติ เริ่มจากการติดตั้งระบบน้ำหยดและระบบสปริงเกอร์ที่สามารถทำงานอัตโนมัติ เพื่อให้พืชได้รับน้ำอย่างเหมาะสม ลดการใช้น้ำเกินความจำเป็น และช่วยประหยัดเวลาแรงงานในการรดน้ำ
- 2.2) การควบคุมระยะไกล ระบบน้ำดังกล่าวสามารถเชื่อมต่อกับอุปกรณ์ควบคุมผ่านโทรศัพท์มือถือหรือคอมพิวเตอร์ ทำให้เกษตรกรสามารถตรวจสอบและควบคุมการให้น้ำจากระยะไกลได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

3) อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ด้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

3.1) การปลูกพืชแบบหมุนเวียน (Crop Rotation) เกษตรกรจะวางแผนการปลูกพืชให้สลับชนิดกันในแต่ละฤดูกาล เพื่อป้องกันการสะสมของศัตรูพืชและโรคในดิน รวมถึงช่วยปรับปรุงสภาพดินและรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดินอย่างต่อเนื่อง

3.2) การจัดการโรงเรือนปลูก ในโรงเรือนจะมีการยกพื้นที่ปลูกขึ้นสูงกว่าระดับพื้นดินปกติ เพื่อช่วยระบายน้ำได้ดี ลดปัญหาการเน่ารากและโรครากพืช นอกจากนี้ยังช่วยควบคุมสภาพแวดล้อมภายในโรงเรือนให้เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของพืช

3.3) การปรับปรุงดิน ก่อนการปลูกพืช จะมีการเตรียมดินโดยการใส่ปุ๋ยหมักอินทรีย์และสารปรับปรุงดิน เพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์และโครงสร้างดินให้อากาศถ่ายเทดีขึ้น ช่วยให้รากพืชเจริญเติบโตได้ดี

2. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยีมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติมเพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

2.1. สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

1) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด 2 ชนิด ประกอบด้วย

1.1) พืชผัก พื้นที่ปลูกจำนวน 5 ไร่ – งาน – วา

1.2) ข้าว พื้นที่ปลูกจำนวน 1 ไร่ – งาน – วา

1.3) หน่อไม้ พื้นที่ปลูกจำนวน 1 ไร่ – งาน – วา

1.4) มะพร้าว พื้นที่ปลูกจำนวน 2 ไร่ – งาน – วา

2) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด 2 ชนิด ประกอบด้วย

2.1) ปลาหมอ จำนวน 3 บ่อ

2.2) กบ จำนวน 8 กระชัง

2.3) ปลานิล จำนวน 3 บ่อ

3) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด 2 ชนิด ประกอบด้วย

3.1) วัว จำนวน 12 ตัว

3.2) เป็ด จำนวน 100 ตัว

4) สินค้าเกษตร ด้านอื่น ๆ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด 1 ชนิด ประกอบด้วย

4.1) ปุ๋ยหมัก จำนวน 1 กอง

2.2. ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

1) สินค้า เกษตรผสมผสาน มีต้นทุนการผลิตต่อปี ดังนี้

1.1) ผัก	เป็นเงิน 42,000 บาท/ไร่
1.2) ข้าว	เป็นเงิน 3,000 บาท/ไร่
1.3) ปลาหมอ	เป็นเงิน 67,500 บาท/ไร่
1.4) กบ	เป็นเงิน 64,000 บาท/ไร่
1.5) ปลานิล	เป็นเงิน 1,000 บาท/ไร่
รวมต้นทุนการผลิต	177,500 บาท/ไร่
รายได้	526,500 บาท/ไร่

2.3. รายได้ของเกษตรกรต้นแบบ มีดังนี้

1) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ปลาหมอวันละ 15 กิโลกรัม กบวันละ 5 กิโลกรัม และผัก
เฉลี่ยรายได้วันละ 2,800 บาท/วัน

2) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ -
เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ 0 บาท/สัปดาห์

3) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ มะพร้าว
เฉลี่ยรายได้เดือนละ 1,000 บาท/เดือน

4) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ปลานิล หน่อไม้
เฉลี่ยรายได้ปีละ 40,000 บาท/ปี

2.4. ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง

นางเพ็ญพร คำหงษ์ ได้รับความรู้และทักษะด้านการเกษตรที่ทันสมัย เช่น การปลูกผักปลอดภัยตามมาตรฐาน GAP การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน และการใช้ปุ๋ยหมักอินทรีย์ ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตลดลง ผลผลิตมีคุณภาพดีขึ้นและเพิ่มรายได้อย่างมั่นคง นอกจากนี้ยังได้ขยายกิจกรรมเกษตรผสมผสานที่หลากหลาย เช่น การเลี้ยงปลา กบ วัว และปลูกผัก ส่งเสริมความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสร้างอาชีพที่ยั่งยืนให้กับครอบครัว

ประโยชน์ที่เกิดกับเกษตรกรรายอื่น

เกษตรกรในพื้นที่ได้รับประโยชน์จากการเป็นศูนย์เรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้เข้ามาศึกษาดูงานและอบรม ทำให้เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีการเกษตรที่ถูกต้องและเหมาะสมกับพื้นที่ นำไปปรับใช้ในการทำเกษตรของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต และพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรในชุมชนโดยรวม

ประโยชน์ที่เกิดกับชุมชน

ชุมชนได้รับประโยชน์โดยรวมจากการพัฒนาการเกษตรที่ยั่งยืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ลดการใช้สารเคมีที่เป็นพิษ ส่งผลให้คุณภาพสิ่งแวดล้อมดีขึ้นและส่งเสริมสุขภาพที่ดีของประชาชน นอกจากนี้ยังสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างเกษตรกรและหน่วยงานในพื้นที่ เพิ่มความเข้มแข็งของชุมชนในการพัฒนาเกษตรกรรมอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

3. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

3.1. เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร มีส่วนช่วยในการรักษาสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรและชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการใช้น้ำอย่างหมุนเวียนในระบบบ่อเลี้ยงปลาและการปลูกผัก ซึ่งช่วยลดการใช้น้ำและป้องกันการสูญเสียโดยไม่จำเป็น นอกจากนี้ ยังมีการเลี้ยงสัตว์ควบคู่ไปกับการปลูกพืชอย่างผสมผสาน เพื่อนำมูลสัตว์มาใช้เป็นวัตถุดิบในการทำปุ๋ยหมักอินทรีย์ ซึ่งเป็นการลดการใช้สารเคมีและช่วยปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ ส่งผลดีต่อความยั่งยืนของระบบนิเวศในพื้นที่เกษตรและชุมชนโดยรวม

3.2. ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)
ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตรใน ศพก. ได้แก่ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน เช่น การใช้น้ำในระบบหมุนเวียนระหว่างบ่อเลี้ยงปลาและแปลงผัก ซึ่งช่วยลดการใช้น้ำและป้องกันการสูญเสียโดยไม่จำเป็น การนำมูลสัตว์จากการเลี้ยงสัตว์มาใช้ทำปุ๋ยหมักอินทรีย์ ซึ่งช่วยลดการพึ่งพาสารเคมีและเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน อีกทั้งยังช่วยรักษาคุณภาพของดินและสิ่งแวดล้อมโดยรวมในพื้นที่เกษตร ส่งเสริมความสมดุลทางนิเวศและสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชนอย่างแท้จริง

4. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

4.1. ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

4.1.1. มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์ในด้านความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่ โดยท่านมีองค์ความรู้ด้านวิชาการหลากหลาย เช่น การลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มผลผลิต

การพัฒนาคุณภาพผลผลิตและการจัดทำมาตรฐานการผลิต รวมถึงการจัดการด้านตลาด ความรู้ดังกล่าวเกิดจากกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผ่านการลองผิดลองถูก การเข้าร่วมอบรมจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน รวมถึงการศึกษาดูงานในพื้นที่ต่างๆ ส่งผลให้สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้ไปต่อยอดและถ่ายทอดให้กับชุมชนในอำเภอโพธิ์ตากได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม.

4.1.2. การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

ในฐานะศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ท่านได้จัดให้มีพื้นที่สำหรับการอบรมและศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง โดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการจัดกิจกรรมอบรมอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ ศูนย์ยังเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้เกษตรกรและผู้สนใจเข้ามาศึกษาเรียนรู้เทคนิคและนวัตกรรมทางการเกษตร รวมถึงมีบทบาทเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เข้าร่วมอบรมและชุมชนโดยรอบ อีกทั้งศูนย์ยังได้รับความสนใจในฐานะแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ส่งเสริมการเรียนรู้ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วย

4.1.3. การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

ในฐานะศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ได้มีการรวบรวมข้อมูลปัญหาและข้อร้องเรียนจากเกษตรกรในพื้นที่อย่างเป็นระบบ และนำเสนอข้อมูลดังกล่าวต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงใช้ข้อมูลเหล่านี้ในการหารือและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในที่ประชุมต่าง ๆ เช่น การประชุมคณะกรรมการแปลงใหญ่ ศพก. และสภาเกษตรกรจังหวัด เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาและหาแนวทางแก้ไขอย่างเหมาะสม ส่งผลให้เกษตรกรได้รับคำปรึกษาและการช่วยเหลือที่ตรงจุดและทันต่อสถานการณ์ในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ.

4.1.4. การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ได้ให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และวิชาการเกษตรแก่เกษตรกรในพื้นที่อย่างครบถ้วน โดยจัดให้มีการอบรมและสัมมนาต่าง ๆ ที่จัดขึ้นโดย

หน่วยงานภาครัฐและเอกชนอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งมีการติดตั้งสื่อให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคการเกษตร การจัดการศัตรูพืช และมาตรฐานการผลิตภายในศูนย์เรียนรู้อย่างชัดเจน เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลที่เข้าถึงง่ายและส่งเสริมให้เกษตรกรได้นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการทำเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ

4.1.5. การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติต่ออย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกรในชุมชน ได้ดำเนินการผ่านการจัดตั้งแปลงใหญ่ผลิตผักปลอดภัยขึ้น โดยแปลงใหญ่ดังกล่าวทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการรวบรวมและส่งเสริมการใช้ความรู้วิชาการและเทคโนโลยีการเกษตรที่ได้รับจากศูนย์เรียนรู้สู่เกษตรกรสมาชิกในพื้นที่ นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมอบรมและแลกเปลี่ยนประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง ทำให้เกษตรกรสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้จริงในแปลงของตนเอง ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นคือการลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิต และยกระดับคุณภาพสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐานปลอดภัย สร้างความมั่นคงทางรายได้และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนเกษตรกรในพื้นที่อย่างยั่งยืน.

4.1.6. การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เป็นศูนย์กลางของการบริการด้านการเกษตรที่มีความพร้อมในหลายด้าน ทำให้หลายหน่วยงานทั้งภายใต้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รวมถึงหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) และภาคเอกชน เลือกใช้ศูนย์นี้เป็นสถานที่ในการเรียนรู้และจัดอบรมต่างๆ การมีส่วนร่วมดังกล่าวช่วยส่งเสริมการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนสร้างความร่วมมือที่เข้มแข็งระหว่างชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในพื้นที่.

4.1.7. บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

ในปีแรกของการดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ได้มีบทบาทสำคัญในการเข้าร่วมการประชุมคณะกรรมการศพก. อย่างสม่ำเสมอ เพื่อร่วมวางแผนและกำหนดทิศทางการดำเนินงานของศูนย์ นอกจากนี้ยังเป็นผู้ดำเนินการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมการเกษตรในระดับอำเภอ โดยประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพและขยายผลการเรียนรู้ไปยังเกษตรกรในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ

4.2. ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

4.2.1. ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน การได้รับมอบหมายหน้าที่เป็นศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ถือเป็นความภาคภูมิใจอย่างยิ่ง เพราะทำให้มีโอกาสเป็นแกนนำในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมการเกษตรในชุมชนอย่างจริงจัง ผ่านการถ่ายทอดความรู้ด้านวิชาการและเทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่ให้กับเกษตรกรในพื้นที่และใกล้เคียง บทบาทนี้ยังช่วยสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายเกษตรกรในชุมชน และส่งเสริมให้เกษตรกรมีศักยภาพในการเพิ่มผลผลิต ลดต้นทุน และพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน ซึ่งส่งผลให้ชุมชนมีรายได้และความมั่นคงทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ การเป็น ศพก. ยังเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ การอบรม และศึกษาดูงานในพื้นที่ ทำให้เกิดการพัฒนาความรู้และทักษะที่ต่อเนื่อง สร้างความร่วมมือระหว่างเกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาการเกษตรในระดับพื้นที่อย่างครบวงจรและยั่งยืน

4.2.2. ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

1) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

นางเพ็ญพร คำหงษ์ มีบทบาทเป็นผู้นำชุมชนทั้งในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ โดยในฐานะประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เธอสามารถรวบรวมเกษตรกรภาคีเครือข่ายและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ได้เป็นจำนวนมาก มีความสามารถในการประสานงานและขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการเกษตรในชุมชน นอกจากนี้ ด้วยความสัมพันธ์ที่ดีและการรู้จักคนจำนวนมาก

มากในพื้นที่ ทำให้เธอสามารถสร้างความร่วมมือที่เข้มแข็งระหว่างเกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน ส่งผลให้เกิดการพัฒนางานด้านการเกษตรอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืนในระดับท้องถิ่น

2) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

นางเพ็ญพร คำหงษ์ แสดงให้เห็นถึงความเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวมอย่างชัดเจน ด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอจนได้รับความไว้วางใจจากชุมชนและภาคีเครือข่ายต่างๆ นอกจากนี้ ยังมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสาที่มุ่งเน้นการพัฒนาชุมชนและส่งเสริมความเข้มแข็งของพื้นที่ ทำให้เป็นผู้นำที่ได้รับการยอมรับและเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านการเสียสละเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมอย่างแท้จริง

5. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

จากประสบการณ์และการเปลี่ยนแปลงที่ผ่านมาของนางเพ็ญพร คำหงษ์ พบว่า ความมุ่งมั่นที่จะเรียนรู้และเปิดใจรับความรู้ใหม่ ๆ เป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน การฝึกอบรมและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเกษตรกรคนอื่น ๆ ทำให้เกิดแนวคิดและแรงบันดาลใจที่จะปรับเปลี่ยนวิธีการทำเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำไร่นาสวนผสมที่มีความหลากหลายและยั่งยืน รวมทั้งการใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

อีกทั้งการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งการเชื่อมโยงกับวิสาหกิจชุมชน ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาและขยายผลองค์ความรู้สู่ชุมชนได้อย่างกว้างขวาง

ดังนั้น ข้อคิดสำคัญคือ “คนเราไม่ควรหยุดเรียนรู้ และความสำเร็จเกิดจากความตั้งใจและความกล้าที่จะเปลี่ยนแปลงตนเอง พร้อมทั้งการร่วมมือและแบ่งปันความรู้กับผู้อื่น” ซึ่งจะช่วยสร้างความมั่นคงและยั่งยืนในอาชีพเกษตรกรรมได้อย่างแท้จริง

ส่วนที่ 4 ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

1. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

1. นางสาวสุบิน สิงห์นาครอง	เกษตรอำเภอโพธิ์ตาก
2. นายณพดล นิตยารส	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร
3. นายภาคภูมิ วงศ์แสนไชย	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ
4. นางสาวจันทร์สุดา ปันศักดิ์	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

2. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

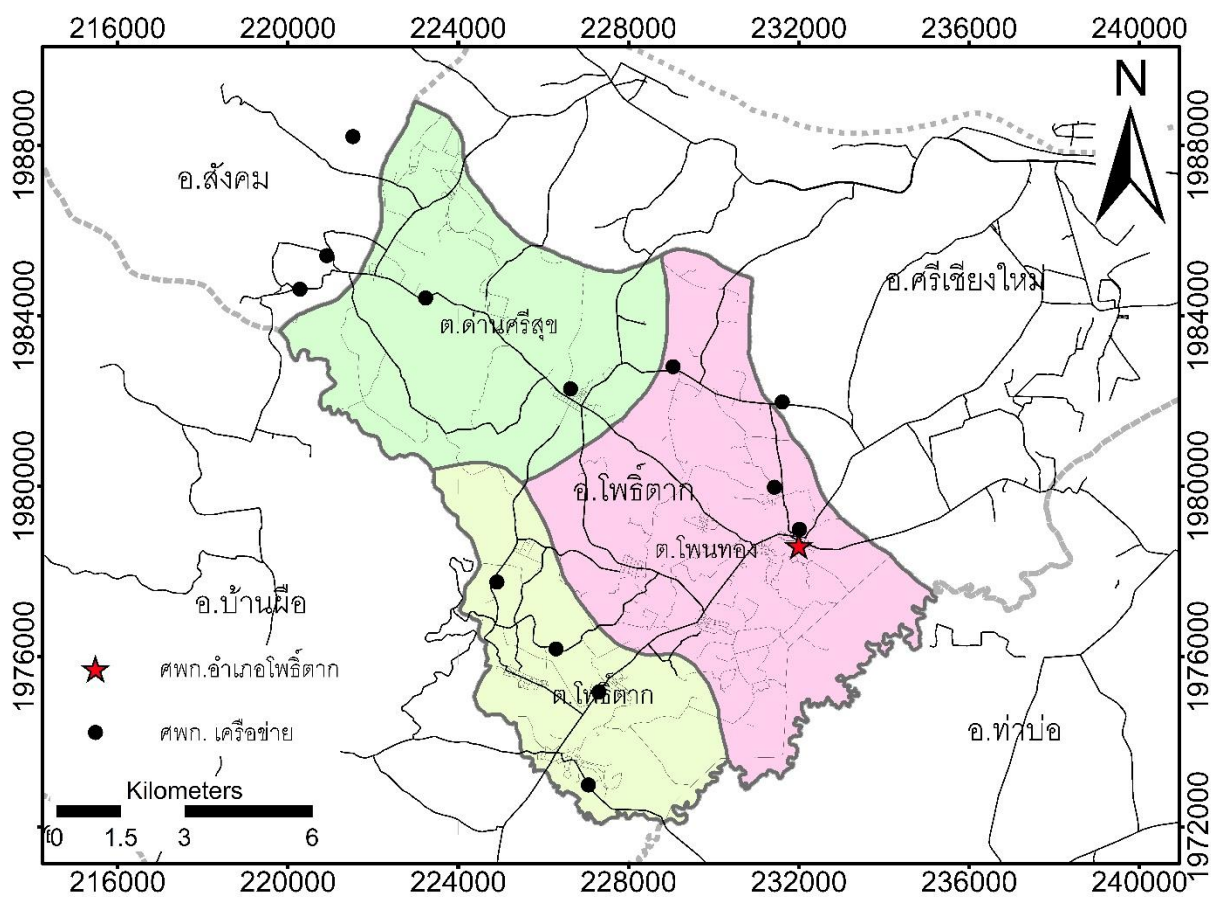
การสัมภาษณ์และจดบันทึก ถ่ายภาพและอัดวิดีโอ

3. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

ปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานคือ เกษตรกรบางส่วนอาจให้ข้อมูลไม่ครบถ้วน เนื่องจากขาดระบบการบันทึกข้อมูลอย่างเป็นระบบและมีการรวบรวมข้อมูลที่ไม่สม่ำเสมอ ส่งผลให้แม้ว่าจะมีการถอดบทเรียนแล้ว ข้อมูลที่ได้กลับกระจัดกระจาย และไม่มีเอกสารรวบรวมข้อมูลที่เป็นมาตรฐานเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลต่อไปในอนาคต

***หมายเหตุ 1. ให้แนบภาพประกอบในแต่ละข้อ

2. ใส่ภาคผนวกในส่วนของแผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก. และศพก. เครือข่าย หรือส่วนอื่นๆที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของ ศพก.

แผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก. และศพก. เครือข่าย

ภาพถ่ายทางอากาศ แสดงที่ตั้ง ศพ. อำเภอฟะนัง